

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Факультет №6

Кафедра соціології та психології

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності»

обов'язкових компонент

освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

053 Психологія (практична психологія)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та психології
(протокол від 15.08.2023 № 8)

Розробник:

Доцент кафедри соціології та психології, кандидат психологічних наук,
Бондаренко Л.О.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри педагогіки та психології Харківської державної академії фізичної культури, кандидат психологічних наук, доцент Павлик О. М.
2. Доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент Шиліна А.А.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 1							
Тема № 1: Історія виникнення психології як професії.	8	2	2	-	-	4	
Тема № 2: Професійний психолог як вчений -дослідник.	8	2	2	-	-	4	
Тема № 3: Практична психологія як професія.	6	2	2	-	-	2	
Тема № 4: Основні напрямки та методи роботи практичного психолога.	20	6	6	-	-	8	
Тема № 5: Система психологічної служби в різних сферах діяльності.	10	4	4	-	-	6	
Тема № 6: Професіограма практичного психолога.	8	2	2	-	-	4	
Тема № 7: Професійна етика психолога -професіонала.	6	2	2	-	-	2	
Тема №8: Робоче місце практичного психолога.	8	2	2	-	-	4	
Тема №9. Особливості підготовки та професійного удосконалення психологів.	6	2	2	-	-	2	
Всього за семестр №1	90	24	24	-	-	42	залік

1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 1							
Тема № 1: Історія виникнення психології як професії.	9	0,5	0,5	-	-	8	
Тема № 2: Професійний психолог як вчений -дослідник.	8,5	0,5	-	-	-	8	
Тема № 3: Практична психологія як професія.	7	0,5	0,5	-	-	6	
Тема № 4: Основні напрямки та методи роботи практичного психолога.	14	1,5	0,5	-	-	12	
Тема № 5: Система психологічної служби в різних сферах діяльності.	9,5	1	0,5	-	-	8	
Тема № 6: Професіограма практичного психолога.	11	1	-	-	-	10	
Тема № 7: Професійна етика психолога -професіонала.	9,5	1	0,5	-	-	8	
Тема №8: Робоче місце практичного психолога.	10,5	-	0,5	-	-	10	
Тема №9. Особливості підготовки та професійного удосконалення психологів.	10	-	-	-	-	10	
Всього за семестр №1	90	6	4	-	-	80	залік

2. Методичні вказівки до семінарських занять

Тема № 1: «Історія виникнення психології як професії».

Семінарське заняття № 1. Історія виникнення психології як професії
Навчальна мета заняття: контроль, закріплення і поглиблення знань з теми.
Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 0,5 - год. (заочна форма навчання)

Навчальні питання:

1. Життєва і наукова психологія..
2. Академічна та практична психологія: відмінності та взаємозв'язок.
3. Історія становлення психології як професії.

Методичні вказівки:

Питання №1:

При відповіді на це питання треба вказати, що до донаукової психології Абрамова Г. С. відносить життєву і пересічну психологію. Дати визначення цим поняттям.

Вказати, що наукова психологія на відміну від донаукової заснована на істинних, достовірних знаннях про людей. І що вона, у свою чергу, поділяється на академічну і практичну.

Проаналізувати відмінності між науковою психологією і життєвою психологією (за Ю. Б. Гіппенрейтер).

Навести підготовлені вдома прислів'я, які розкривають суть психологічних знань про людину.

Питання №2.

При відповіді на це питання треба дати визначення академічній та практичній психології. Потім за наступними критеріями вказати на їх відмінності: за метою, категоріальним апаратом, методами, критеріями оцінки якості метода, роллю особистості у роботі методу, спрямованістю, картиною людини у цій психології, наявністю психологічних шкіл, кінцевим продуктом діяльності.

При встановленні взаємозв'язку між академічною та практичною психологією треба спиратися на більш широкий контекст: взаємозв'язок теорії і практики. Розкрити взаємини між теорією і практикою, після чого зробити висновок про взаємини між академічною та практичною психологією.

Питання №3:

При відповіді на це питання треба вказати, коли з'явилася психологія як наука і як професія.

Охарактеризувати шлях до становлення професії психолога у нашій країні, починаючи від початку XX ст до 80-х років XX ст. Підкреслити позитивні моменти розвитку психології, вказати на негативні моменти (1936 рік). Треба знати:

- як практична психологія називалася у 20-30-ти р.р. XX ст,
- які перші методи практичної психології були створені,

- що відбулося у 1936 році і як це вплинуло на розвиток психології у СРСР;
- коли психологія у СРСР почала відновлюватися;
- коли і де були відкриті перші факультети психології;
- коли було створено кафедру психології у ХДУ (м.Харків) і коли відкрито набір психологів;
- коли на державному рівні було поставлено питання про те, що суспільству потрібна психологія як масова практична соціальна професія;
- у якому співвідношенні суспільству потрібні психологи-практики і психологи-теоретики;
- де з'явилися перші посади психологів;
- коли було створено Психологічну службу у межах МВС. Назвати і спростувати міфи про психологію і психолога (у формі групової дискусії).

Література:

1. Андрушко Я.С. Психокорекція : навч.-метод. Посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 11с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/344/1/Андрушко%20психокорекція.pdf>
2. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. 2-ге вид. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 256с.
3. Савчин М.В., Гавриш З.С. Вступ до спеціальності : психолог, практичний психолог : навчальний посібник. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2017. 400 с. URL: <https://studfile.net/preview/9992095/>
4. Сергієнко Н. П. Загальна психологія. Вступ до спеціальності. Текст лекцій. –Х.: НУЦЗУ, 2018. – 41с. URL: <http://29ujmo6.257.cz/bitstream/123456789/7396/1/Вступ%20до%20спеціальності%20%28текст%20лекцій%29%202018.pdf>

Тема № 2. «Професійний психолог як вчений – дослідник».

Семінарське заняття. Професійний психолог як вчений – дослідник.

Навчальна мета заняття: контроль, корекція й закріплення знань по даній темі.

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), - год. (заочна форма навчання)

Навчальні питання:

1. Психологія як наука: поняття, галузі, методи.
2. Науково-дослідницька діяльність психолога.
3. Номенклатура наукових спеціальностей.
4. Кар'єра психолога - науковця.

Методичні вказівки.

Питання 1.

Відповідь на це питання треба розпочати з визначення поняття «наука». Довести, чому поняття «наука» є досить багатозначним. Які є класифікації наук? Що таке фундаментальні і прикладні галузі наук? Які є наукові методи?

Дати визначення психології як науки. Обґрунтувати, чому психологію можна вважати самостійною наукою. Що є об'єктом, предметом психології? До якої галузі знань належить психологія? Назвіть перелік спеціалізацій, за якими ведеться підготовка фахівців з психології.

Питання 2.

При відповіді на це питання треба вказати, що таке науково-дослідницька діяльність. Треба зазначити, у яких установах здійснюється науково - дослідницька діяльність психолога. Охарактеризувати основні науково-дослідні завдання психолога. Вказати, що наукове психологічне дослідження.

Питання 3.

При відповіді на це питання вказати, що науково-дослідницька діяльність до теперішнього часу здійснювалася відповідно до номенклатури спеціальностей наукових працівників. Вказати, які є психологічні спеціальності згідно з наказом МОНМСУ від 14.09.2011 №1057 «Про затвердження Переліку наукових спеціальностей». Зазначити, що з 2021 року підготовка психологів здобувачів вищої освіти третього рівня буде здійснюватися за спеціальністю 053 Психологія (практична психологія).

Питання 4.

При відповіді на це питання треба вказати, що наукові ступені і вчені звання — кваліфікаційна система в науковій та науково-педагогічній діяльності, державне визнання рівня кваліфікації вченого, що є критеріями ранжування наукових і науково-педагогічних працівників.

Які є наукові ступені? Як їх можна здобути? Які є вчені звання? Як їх можна здобути?

Вказати, що присудження наукових ступенів та присвоєння вчених звань є державним визнанням рівня кваліфікації вченого.

Література:

1. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. 2-ге вид. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 256с.
URL:https://ipodp.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/Dutkevich_Savits_ka_Praktichna_psikhologiya_2005.pdf
2. Панок В. Г. Психологічна служба: Навчально - методичний посібник для студентів і викладачів. Кам'янець-Подільський: ТОВ Друкарня Рута, 2012. 488 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/705662/1/ps_sluzhba.pdf
3. Сергієнко Н. П. Загальна психологія. Вступ до спеціальності. Текст лекцій. –Х.: НУЦЗУ, 2018. – 41с.
URL:<http://29ujmo6.257.cz/bitstream/123456789/7396/1/Вступ%20до%20спеціальності%20%28текст%20лекцій%29%202018.pdf>

Тема № 3. «Практична психологія як професія».

Семінарське заняття. Практична психологія як професія.

Навчальна мета заняття: контроль, корекція й закріплення знань по даній

темі.

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 0,5 - год. (заочна форма навчання).

Навчальні питання:

1. Поняття про прикладну психологію та психологічну практику.
2. Прикладні галузі психології, їх загальна характеристика.
3. Структура та основні напрямки практичної психології.
4. Психологічна допомога, її сутність та види.

Методичні вказівки.

Питання 1.

Відповідь на це питання треба розпочати з визначення поняття «практична психологія». Вказати, як розуміють практичну психологію В. І. Слободчиков та О. В. Ісаєв. Що є предметом практичної психології за Г.С. Абрамовою.

Дати визначення поняттю «прикладна психологія». Вказати, хто і коли ввів цей термін? Хто зробив значний внесок у виникнення та розвиток прикладної психології у СРСР?

Обов'язково вказати, що прикладна психологія посідає проміжне місце між науковою психологією і психологічною практикою.

Охарактеризувати роль психологічної теорії у прикладних сферах життя. Назвати ці сфери.

Вказати на дослідження основних підрозділів Американської психологічної асоціації.

Питання 2.

Перерахувати та охарактеризувати основні галузі прикладної психології за наступними критеріями:

- за видом діяльності та поведінки людини;
- за психологічними аспектами розвитку людини;
- за тим, нормальна чи хвора психіка;
- у контексті відношення до права.

Питання 3.

Вказати, що практична психологія (психологічна практика) функціонує і розвивається, насамперед, як система спеціальних психологічних служб. Окреслити головну мету практичної психології і головну мету психологічної практики.

Перерахувати напрями, які виокремлюють у структурі практичної психології. Вказати на особливості знань у практичній психології. Навести приклади метафоричності мови. Вказати на вплив особистості практичного психолога на процес і результати роботи, навести приклади.

Питання 4.

Хто такий практичний психолог?

Охарактеризувати центральні категорії практичної психології: поняття «запит» на роботу практичного психолога, «життєва проблема». «психологічна допомога».

Розкрити суть рольової ситуації психологічної допомоги. Вказати, хто такий Клієнт, Замовник, Користувач (за Г.Абрамовою).

Охарактеризувати чотири типи задач взаємодії клієнта з психологом (за Г.Абрамовою). Вказати, що робота практичного психолога полягає у тому, щоб домогтися від клієнтів переформулювання соціальних, моральних, естетичних завдань на психологічні завдання.

Охарактеризувати напрямки та основні області і ситуації, де здійснюється психологічна допомога людині.

Навести класифікацію видів психологічної допомоги за наступними критеріями:

- за часом дії;
- за спрямованістю;
- по просторовій організації;
- по виконанню функцій психологом;
- за кількістю учасників;
- по типу втручання консультанта.

Література:

1. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. 2-ге вид. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 256с.
URL: https://ipodp.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/Dutkevich_Savits_ka_Praktichna_psikhologiya_2005.pdf
2. Панок В. Г. Психологічна служба: Навчально - методичний посібник для студентів і викладачів. Кам'янець-Подільський: ТОВ Друкарня Рута, 2012. 488 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/705662/1/ps_sluzhba.pdf
3. Приходько Ю.О. Практична психологія: введення у професію. Навч. посібник. 2-е вид. К.: Каравела, 2010. 232 с.
URL: http://www.caravela.kiev.ua/files/file/pages_07_pracpsych_vvedprof_zm_st_peredmova_2017.pdf
4. Психологічна служба в системі освіти: Курс лекцій. / Укладач: І.С. Загурська. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. 166 с. URL: <https://core.ac.uk/download/83535097.pdf>
5. Сергієнко Н. П. Загальна психологія. Вступ до спеціальності. Текст лекцій. –Х.: НУЦЗУ, 2018. – 41с.
URL: <http://29ujmo6.257.cz/bitstream/123456789/7396/1/Вступ%20до%20спеціальності%20%28текст%20лекцій%29%202018.pdf>

Тема № 4: «Основні напрямки та методи діяльності практичного психолога».

Семінарське заняття №1. Основні напрямки та методи діяльності практичного психолога

Навчальна мета заняття: контроль, закріплення і поглиблення знань з теми.
Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 0,5 - год. (заочна форма навчання).

Навчальні питання:

1. Психологічна діагностика.
2. Психологічна просвіта.

Методичні вказівки:Питання №1:

При відповіді на це питання треба дати визначення, що таке психологічна діагностика? Хто і коли ввів термін «психодіагностика»?

Назвати основні методи психодіагностики. Охарактеризувати тести залежновід трьох психодіагностичних підходів.

Які є психодіагностичні ситуації? Дати їм характеристику. Основні етапи психологічної діагностики.

Питання №2.

При відповіді на це питання треба охарактеризувати психологічну просвіту як форму діяльності практичного психолога. Дати визначення психологічній просвіті. Назвати основні методи психологічної просвіти, охарактеризувати їх.

Семінарське заняття №2. Основні напрямки та методи роботи практичного психолога.

Навчальна мета заняття: контроль, корекція й закріплення знань по даній темі.

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 0 - год. (заочна форма навчання).

Навчальні питання:

1. Психологічне консультування
2. Психологічна корекція.

Питання №1:

Що таке психологічне консультування? Дати характеристику основним видам психологічного консультування: за кількістю клієнтів, за територіальною ознакою.

Вказати, що основним методом психологічного консультування є консультативна бесіда. З яких етапів складається консультативна бесіда? Охарактеризувати кожний з етапів.

Питання 2.

Відповідь на це питання треба розпочати з визначення «психологічної корекції». Розкрити, в чому полягає сутність психологічної корекції?

Дати характеристику основним видам психологічної корекції. Класифікації видів навести за такими критеріями: а) за кількістю учасників; б) за змістом; в) за спрямованістю; г) за тривалістю.

Назвати, які є методи психологічної корекції. Що таке групова дискусія, як вона проводиться? Які є ігрові методи психологічної корекції? Що таке соціально-психологічний тренінг? Розвиваючі завдання психологічної корекції.

Семінарське заняття №3. Основні напрямки та методи роботи практичного психолога.

Навчальна мета заняття: контроль, корекція й закріплення знань по даній темі.

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 0 - год. (заочна форма навчання).

Навчальні питання:

1. Психотерапія як форма роботи практичного психолога.
2. Психогігієна і психопрофілактика.
3. Психологічний супровід праці.

Методичні вказівки.

Питання 1.

Розкрити сутність психотерапії як напрямку роботи практичного психолога. Які її специфічні задачі та показання?

Охарактеризувати сучасні напрямки в психотерапії: психоаналітичний, поведінковий, гуманістичний. При відповіді на це питання доцільно дотримуватися наступної схеми: - основна ідея напрямку; - розуміння неврозу; - задача психотерапії; - методи психотерапії; - терапевтичні відносини. У якому напрямі методи психотерапії є найбільш невизначеними? Що таке реабілітація та психореабілітація?

Питання 2.

Що таке гігієна? Що таке психогігієна? Які існують розділи психогігієни? В чому суть психогігієни як виду діяльності психолога?

Що таке профілактика? Що таке психопрофілактика? Які її основні завдання? Які є напрямки та методи психопрофілактики? В чому специфіка цієї форми роботи практичного психолога у порівнянні з психогігієною?

Питання 3.

Психологічне супроводження як інтегральна форма діяльності практичного психолога. Дати визначення поняттю «психологічний супровід». В чому полягає його специфіка у порівнянні з іншими видами діяльності практичного психолога? З якою метою здійснюється психологічний супровід праці?

Література:

1. Андрушко Я.С. Психокорекція : навч.-метод. Посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 211 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/344/1/Андрушко%20психокорекція.pdf>
2. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. 2-ге вид. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 256с. URL: https://ipodp.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/Dutkevich_Savits_ka_Praktichna_psikhologiya_2005.pdf
3. Каліна Н.Ф. Психотерапія : підручник. К. : Академвидав, 2010. 288 с. URL: <https://ukrtextbook.com/psixoterapiya-kalina-n-f/>
4. Мілютине К.Л. Теорія та практика психологічного тренінгу: навч. посібник. К.: МАУП, 2004. 192 с. URL: <https://subject.com.ua/pdf/215.pdf>
5. Панок В. Г. Психологічна служба: Навчально - методичний посібник для

студентів і викладачів. Кам'янець-Подільський: ТОВ Друкарня Рута, 2012. 488 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/705662/1/ps_sluzzba.pdf

6. Приходько Ю.О. Практична психологія: введення у професію. Навч. посібник. 2-е вид. К.: Каравела, 2010. 232 с. URL: http://www.caravela.kiev.ua/files/file/pages_07_pracpsych_vvedprof_zm_st_p_ered_mova_2017.pdf

7. Психологічна служба в системі освіти: Курс лекцій. / Укладач: І.С. Загурська. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. 166 с. URL: <https://core.ac.uk/download/83535097.pdf>

8. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посіб. / [О. О. Євдокімова, І. В. Жданова, Д. В. Швець та ін.] ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка; МВС України, Харків, нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2018. - 426 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5870/Psykholohiia%20u%20profesiinii%20diialnosti%20politsii_2018.pdf?sequence=3&isAlloved=y

9. Сергієнко Н. П. Загальна психологія. Вступ до спеціальності. Текстлекцій. –Х.: НУЦЗУ, 2018. – 41с. URL: <http://29ujmo6.257.cz/bitstream/123456789/7396/1/Вступ%20до%20спеціальності%20%28текст%20лекцій%29%202018.pdf>

Тема № 5. «Система психологічної служби в різних сферах діяльності».

Семінарське заняття №1. Система психологічної служби в різних сферах діяльності.

Навчальна мета заняття: контроль, корекція й закріплення знань по даній темі.

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 0,5 - год. (заочна форма навчання).

Навчальні питання:

1. Поняття психологічної служби та сфери діяльності практичного психолога.
2. Психологічна служба у закладах освіти.
3. Психологічна служба у силових структурах (на прикладі МВС).

Методичні вказівки.

Питання 1.

Відповідь на це питання треба розпочати з визначення поняття «психологічна служба». Вказати на два підходи до розуміння цього поняття.

Розповісти, якими бувають психологічні служби в організаційному відношенні, навести приклади.

Вказати, які основні сфери застосування практичних психологів у нашій країні? Як формується соціальне замовлення на роботу практичного психолога? У якій сфері працює найбільша кількість практичних психологів? Вказати, що робота в

кожній із сфер передбачає певні варіанти реалізації психологом свого професійного призначення (за О. В. Соловйовою). Які саме? В чому їх особливості?

Питання 2.

Відповідь на це питання треба розпочати з того, хто може працювати психологом у галузі освіти?

Чим визначається зміст роботи психологічної служби освіти відповідно з основними її цілями?

Які концепції діяльності шкільної психологічної служби Ви знаєте? Охарактеризувати концепцію Л. М. Фрідмана. Охарактеризувати концепцію І. В. Дубровіної.

Що є спільним полем діяльності педагога і психолога? Які завдання стоять перед психологом у дитячому садку?

Питання 3.

Вказати, що психологічна служба у МВС виникла у 1997 році. А її корінна реорганізація відбулася у 2004 році.

Дати визначення поняттю «психологічне забезпечення». Які структурні підрозділи належать до служби психологічного забезпечення у МВС?

Охарактеризувати функції служби психологічного забезпечення занаступними напрямками:

- професійної орієнтації і професійно-психологічного відбору;
- психопрофілактичної роботи та психологічного супроводу служби;
- психологічного супроводу оперативно-службової діяльності

Семінарське заняття №2. Система психологічної служби в різних сферах діяльності.

Навчальна мета заняття: контроль, корекція й закріплення знань по даній темі.

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 0 - год. (заочна форма навчання).

Навчальні питання:

1. Основні напрямки та завдання діяльності клінічного психолога.
2. Діяльність психолога у сфері економіки та бізнесу.
3. Психологічна служба в центрах соціально-психологічної допомоги (на прикладі Служби сім'ї та браку).

Питання 1.

Охарактеризувати два основні напрямки діяльності медичного (клінічного) психолога: психодіагностичний та психокорекційний. Чітко визначити завдання кожного з них, пояснити їх.

Питання 2.

При відповіді на це питання вказати, що організацію доцільно розглядати як потенційний об'єкт комплексного психологічного впливу. І що доцільно виділити три організаційних рівні і відповідних цим рівнями завдань.

Назвати і охарактеризувати завдання практичного психолога у сфері економіки на наступних рівнях:

- всієї організації;
- первинного колективу;
- окремого працівника.

Питання 3.

При відповіді на це питання вказати, що служба сім'ї та браку існує як самостійне професійне установа. Організаційно служба сім'ї являє собою мережу установ консультаційного типу. Вказати, хто, як правило, входить до цієї Служби, які фахівці.

Назвати основні завдання служби сім'ї та браку. Назвати основні функції сім'ї. Вказати, у яких формах реалізується психологічна допомога сім'ї? Навести основні принципи і правила психологічної допомоги сім'ї (Ейдемільер Е. Р., Карвасарський Б. Д.). Звернути увагу, які питання вирішуються при укладанні психотерапевтичного контракту між психологом клієнтом.

Література:

1. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. 2-ге вид. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 256с. URL:https://ipodp.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/Dutkevich_Savits_ka_Praktichna_psikhologiya_2005.pdf
2. Москальова А. С., Брюховецька О. В. Психологія: вступ до спеціальності: навч.- метод. посіб. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 216 с. URL: <https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/psy%20ctr.pdf>
3. Панок В. Г. Психологічна служба: Навчально - методичний посібник для студентів і викладачів. Кам'янець-Подільський: ТОВ Друкарня Рута, 2012. 488 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/705662/1/ps_sluzhba.pdf
4. Періг І.М. Вступ до спеціальності “Психологія”. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”. Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2017. 63 с. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/22510>
5. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України. Наказ МОН від 22.05.2018, №509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18>
6. Психологічна служба в системі освіти: Курс лекцій. / Укладач: І.С. Загурська. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. 166 с. URL: <https://core.ac.uk/download/83535097.pdf>
7. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посіб. / [О. О. Євдокімова, І. В. Жданова, Д. В. Швець та ін.] ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка; МВС України, Харків, нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2018. - 426 с. URL:http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5870/Psykholohiia%20u%20profesiinii%20diialnosti%20politsii_2018.pdf?sequence=3&isAlloved=y

Тема № 6. «Професіограма практичного психолога».

Семінарське заняття. Професіограма практичного психолога.

Навчальна мета заняття: контроль, корекція й закріплення знань по даній темі.

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 0 - год. (заочна форма навчання).

Навчальні питання:

1. Поняття «професіоналізм», «професіограма».
2. Професіограма практичного психолога, її складові.
3. Професійно-важливі та особистісні якості практичного психолога.
4. Проблема оцінки результату професійної діяльності психолога-практика.

Методичні вказівки.

Питання 1.

Відповідь на це питання треба розпочати з визначення поняття «професіоналізм». Вказати на різні підходи до розуміння цього поняття (за А.Марковою).

Розповісти, які сторони професіоналізму виділяє А.Маркова.

Вказати на основні ознаки високого рівня професіоналізму у мотиваційній та операційній сферах.

Дати визначення поняттям «професіографія» та професіограма».

Питання 2.

Відповідь на це питання треба розпочати з того, що вказати на складові професіограми. Що таке трудограма? Що таке психограма?

Які знання потрібні спеціалісту з психології? Які вміння повинні бути сформовані?

Які є права у практичного психолога?

Які є обов'язки у практичного психолога?

Питання 3.

При відповіді на це питання треба вказати, що особистісна психологічна недосконалість спеціаліста знижує рівень його майстерності. Довести це.

Дати визначення поняттю «професійно-важливі якості».

Вказати на чотири основні групи індивідуальних якостей, що утворюють у своїй сукупності структуру професійної придатності.

Охарактеризувати комплекс професійно значущих якостей та властивостей практичного психолога:

професійно важливі риси особистості;

професійно важливі соціально-когнітивні та комунікативні уміння; професійно важливі властивості пізнавальних процесів; психофізичні властивості і психічні характеристики ЦНС.

Обов'язково вказати на протипоказання для роботи практичним психологом.

Які професійно-важливі якості є необхідними і важливими для психолога – вченого, дослідника (К.А. Рамулем)?

Які моральні якості є важливими для психолога?

Питання 4.

Вказати, які аспекти треба враховувати при оцінці результату діяльності

практичного психолога? Охарактеризувати їх.

Як проводиться оцінка результативності психологічної роботи, за якими критеріями? Чим характеризується рівень компетентності у виконанні посадових обов'язків психолога? За якими пунктами здійснюються оцінка умов проведення психологічної роботи? Що включає в себе соціально-правова, організаційна забезпеченість професійної діяльності практичного психолога

Література:

1. Бочелюк В. Й., Зарицька В.В. Психологія: вступ до спеціальності : Навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2017. 288 с.
URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/417959.pdf
2. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. 2-ге вид. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 256с.
URL: https://ipodp.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/Dutkevich_Savits_ka_Praktichna_psikhologiya_2005.pdf
3. Приходько Ю.О. Практична психологія: введення у професію. Навч. посібник. 2-е вид. К.: Каравела, 2010. 232 с.
URL: http://www.caravela.kiev.ua/files/file/pages_07_pracpsych_vvedprof_zm_st_peredmov_2017.pdf
4. Савчин М.В., Гавриш З.С. Вступ до спеціальності : психолог, практичний психолог : навчальний посібник. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2017. 400 с.
URL: <https://studfile.net/preview/9992095/>
5. Сергієнко Н. П. Загальна психологія. Вступ до спеціальності. Текст лекцій. –Х.: НУЦЗУ, 2018. – 41с.
URL: <http://29ujmo6.257.cz/bitstream/123456789/7396/1/Вступ%20до%20спеціальності%20%28текст%20лекцій%29%202018.pdf>

Тема № 7. «Професійна етика практичного психолога».

Семінарське заняття. Професійна етика практичного психолога.

Навчальна мета заняття: контроль, корекція й закріплення знань по даній темі.

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 0,5 - год. (заочна форма навчання).

Навчальні питання:

1. Поняття професійної етики.
2. Основні етичні регулятори діяльності практичного психолога.
3. Професійно-етичні принципи діяльності психолога.
4. Головний «етичний парадокс» психології.

Методичні вказівки.

Питання 1.

Відповідь на це питання треба розпочати з визначення понять «етика» та «професійна етика». Говорячи про професійну етику, треба вказати, що не існує

єдиної (загальноприйнятої) етичної системи, бо в кожній культурно- історичній епосі, у кожного народу, в кожній соціально-професійній групі, у кожної людини є свої уявлення про «належне» і «ганебне».

Вказати, чому для практичного психолога важливо дотримуватися професійної етики.

Питання 2.

При відповіді на це питання треба означити деякі історичні аспекти етичної регуляції професійної психологічної діяльності.

Вказати, які рівні основних етичних регуляторів діяльності практичного психолога виділяють Вачков І.В. із співавторами. В чому полягає суть правового рівня? Як відображений на практиці етичний рівень? Що автори відносять до морального рівня етичних регуляторів професійної діяльності практичного психолога?

Які дві основні площини виділяють при розгляді проблеми моральності?

Питання 3.

Перерахувати основні професійно-етичні принципи, якими керуються психологи-практики у професійній діяльності. Розкрити сутність принципу професійної компетентності. В чому полягає суть принципу «Не нашкодь!»? Розкрити зміст принципів неупередженості та конфіденційності. У яких випадках можна порушити конфіденційність? Охарактеризувати етичний принцип поваги до клієнта.

Питання 4.

При відповіді на це питання треба вказати на зміну предмету психології у сучасний час. Що таке суб'єктність і суб'єктивність?

Що є центральним моментом людської суб'єктності: У чому полягає етичний парадокс?

Перерахувати основні етичні суперечності, на основі яких виникають більш конкретні етичні проблеми.

Література:

1. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. 2-ге вид. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 256с.

URL:https://ipodp.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/Dutkevich_Savits_ka_Praktichna_psikhologiya_2005.pdf

2. Приходько Ю.О. Практична психологія: введення у професію. Навч. посібник. 2-е вид. К.: Каравела, 2010. 232 с.

URL:

http://www.caravela.kiev.ua/files/file/pages_07_pracpsych_vvedprof_zm_st_peredmov_2017.pdf

3. Савчин М.В., Гавриш З.С. Вступ до спеціальності : психолог, практичний психолог : навчальний посібник. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 400 с.

URL: <https://studfile.net/preview/9992095/>

4. Сергієнко Н. П. Загальна психологія. Вступ до спеціальності. Текст лекцій. — Х.: НУЦЗУ, 2018. —

41с.URL:<http://29ujmo6.257.cz/bitstream/123456789/7396/1/Вступ%20до%20спеціальної%20текст%20лекцій%29%202018.pdf>

Тема № 8. «Робоче місце практичного психолога».

Семінарське заняття. Робоче місце практичного психолога.

Навчальна мета заняття: контроль, корекція й закріплення знань по даній темі.

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 0,5 - год. (заочна форма навчання).

Навчальні питання:

1. Поняття про робоче місце практичного психолога.
2. Матеріальне забезпечення робочого місця психолога.
3. Кімната психологічного розвантаження (релаксації).
4. Тренінгова кімната, її оформлення.

Методичні вказівки.

Питання 1.

Відповідь на це питання треба розпочати з визначення поняття «робоче місце психолога». Розкрити сутність цього поняття.

Питання 2.

При відповіді на це питання треба означити складові зразкового матеріального забезпечення робочого місця психолога, охарактеризувати ці складові, назвати конкретну матеріальну базу для кожного виду роботи практичного психолога: психодіагностики, просвіти, корекції та психотерапії.

Питання 3.

Що таке кімната психологічного розвантаження? Яка її мета? З якими проблемами направляють осіб в кімнату психологічного розвантаження?

Які вимоги до оформлення кімнати психологічного розвантаження? Які три періоди перебування у кімнаті можна виділити? Яка мета кожного з етапів, час? Більш докладно описати кожний етап.

Що таке кімната психологічної розрядки? Питання 4.

При відповіді на це питання треба вказати на організаційні аспекти проведення соціально-психологічного тренінгу. І що матеріальне забезпечення залежить від мети та завдань тренінгу.

Перерахувати основні вимоги до оформлення тренінгової кімнати.

Література:

1. Андрушко Я.С. Психокорекція : навч.-метод. Посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 211 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/344/1/Андрушко%20психокорекція.pdf>
2. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. 2-ге вид. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 256 с.
3. Каліна Н.Ф. Психотерапія : підручник. К. : Академвидав, 2010. 288 с. URL: <https://ukrtextbook.com/psixoterapiya-kalina-n-f/>
4. Мілютіне К.Л. Теорія та практика психологічного тренінгу: навч. посібник.

К.: МАУП, 2004. 192 с. URL: <https://subject.com.ua/pdf/215.pdf>

5. Панок В. Г. Психологічна служба: Навчально - методичний посібник для студентів і викладачів. Кам'янець-Подільський: ТОВ Друкарня Рута, 2012. 488 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/705662/1/ps_sluzhba.pdf

6. Приходько Ю.О. Практична психологія: введення у професію. Навч. посібник. 2-е вид. К.: Каравела, 2010. 232 с.

URL:

http://www.caravela.kiev.ua/files/file/pages_07_pracpsych_vvedprof_zm_st_peredmov_a_2017.pdf

7. Психологічна служба в системі освіти: Курс лекцій. / Укладач: І.С. Загурська. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. 166 с. URL: <https://core.ac.uk/download/83535097.pdf>

8. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посіб. / [О. О. Євдокімова, І. В. Жданова, Д. В. Швець та ін.] ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка; МВС України, Харків, нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 426 с.

URL:http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5870/Psykholohiia%20u%20profesiinii%20diialnosti%20politsii_2018.pdf?sequence=3&isAllowed=y

9. Сергієнко Н. П. Загальна психологія. Вступ до спеціальності. Текст лекцій. Х.: НУЦЗУ, 2018. – 41с.

URL:<http://29ujm06.257.cz/bitstream/123456789/7396/1/Вступ%20до%20спеціальності%20%28текст%20лекцій%29%202018.pdf>

10. Усатенко О. Супервізія як метод підвищення професіоналізму психолога-практика. *Психологія і суспільство*. 2008. №2. С.168-172. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/30379/1/Усатенко.pdf>

Тема № 9. «Особливості підготовки та професійного удосконалення психологів».

Семінарське заняття. Особливості підготовки та професійного удосконалення психологів.

Навчальна мета заняття: контроль, корекція й закріплення знань по даній темі.

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 0 - год. (заочна форма навчання).

Навчальні питання:

Вища психологічна освіта в Україні та за кордоном. Основні посади бакалавра та магістра-психолога. Загальна типологія шляхів та способів професійного удосконалення психолога - науковця та психолога - практика.

Методичні вказівки.

Питання 1.

Відповідь на це питання треба розпочати з характеристики сучасної вищої психологічної освіти в Україні. Вказати, коли були відкриті перші факультети психології. Як розвивалася підготовки психологів-фахівців у Харкові. Які були

альтернативні варіанти підготовки психологів протягом становлення професії психолога?

Обов'язкова вказати, що згідно з Законом України «Про вищу освіту» (2018 р.) підготовка фахівців з вищою освітою здійснюється за відповідними освітніми чи науковими програмами на таких рівнях вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень; науковий рівень.

Питання 2.

Перерахувати, які посади може займати психолог, який має документ про засвоєння першого (бакалаврського) рівня вищої освіти? Де може працювати психолог з дипломом магістра?

Питання 3.

При відповіді на це питання треба вказати, які є шляхи професійного вдосконалення та зростання психолога-науковця та психолога-практика. Вказати на офіційні, формальні шляхи підвищення кваліфікації та присвоєння або наукових ступенів та вчених звань, або кваліфікаційних категорій. Зазначити, що нормативно-правовий статус психолога визначається відповідними міністерствами і відомствами, уповноваженими вирішувати це питання.

Вказати на два основних напрямки («вектори») професійного самовдосконалення психолога: постійне поліпшення своєї роботи, набуття кваліфікації та особистий розвиток і саморозвиток в професії.

Література:

1. Бочелюк В. Й., Зарицька В.В. Психологія: вступ до спеціальності : Навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2017. 288 с.
URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/417959.pdf
2. Дроздов О. Вітчизняна академічна психологічна спільнота: Соціодемографічні та соціально-психологічні характеристики. *Проблеми політичної психології*. 2022. 12 (26). С. 45-59. URL: <https://doi.org/10.33120/porp-Vol26-Year2022-104>
3. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. 2-ге вид. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 256 с.
URL: https://ipodp.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/Dutkevich_Savits_ka_Praktichna_psikhologiya_2005.pdf
4. Приходько Ю.О. Практична психологія: введення у професію. Навч. посібник. 2-е вид. К.: Каравела, 2010. 232 с.
URL: http://www.caravela.kiev.ua/files/file/pages_07_pracpsych_vvedprof_zm_st_pered_mova_2017.pdf
5. Савчин М.В., Гавриш З.С. Вступ до спеціальності : психолог, практичний психолог : навчальний посібник. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2017. 400 с. URL: <https://studfile.net/preview/9992095/>
6. Сергієнко Н. П. Загальна психологія. Вступ до спеціальності. Текст лекцій. –Х.: НУЦЗУ, 2018. – 41с.
URL: <http://29ujmo6.257.cz/bitstream/123456789/7396/1/Вступ%20до%20спеція>

льності%20%28текст%20лекцій%29%202018.pdf

4. Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Бочелюк В. Й., Зарицька В.В. Психологія: вступ до спеціальності : Навч.посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. 288 с.
URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/417959.pdf
2. Дроздов О. Вітчизняна академічна психологічна спільнота: Соціодемографічні та соціально-психологічні характеристики. *Проблеми політичної психології*. 2022. 12 (26). С. 45-59. URL: <https://doi.org/10.33120/porp-Vol26-Year2022-104>
3. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. 2-ге вид. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 256 с.
URL: https://ipodp.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/Dutkevich_Savits_ka_Praktichna_psikhologiya_2005.pdf
4. Матвієнко О. В. Професійна підготовка майбутніх психологів як психолого-педагогічна проблема. 2014. Вип. 1(1). С. 215-220.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhpr_2014_1%281%29__41
5. Москальова А. С., Брюховецька О. В. Психологія: вступ до спеціальності:навч.- метод. посіб. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 216 с.
URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/psy%20_ctr.pdf
6. Приходько Ю.О. Практична психологія: введення у професію. навч. посібник. 2-е вид. К.: Каравела, 2010. 232 с.
URL:
http://www.caravela.kiev.ua/files/file/pages_07_pracpsych_vvedprof_zm_st_peredmov_2017.pdf
7. Савчин М.В., Гавриш З.С. Вступ до спеціальності : психолог, практичний психолог : навчальний посібник. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 400 с. URL: <https://studfile.net/preview/9992095/>
8. Сергієнко Н. П. Загальна психологія. Вступ до спеціальності. Текст лекцій. –Х.: НУЦЗУ, 2018. 41с.
URL: <http://29ujmo6.257.cz/bitstream/123456789/7396/1/Вступ%20до%20спеціальності%20%28текст%20лекцій%29%202018.pdf>

Додаткова:

9. Андрушко Я.С. Психокорекція : навч.-метод. Посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 211с.
- 10.Васильєва О.А. Вступ до спеціальності : навчальний посібник. Ізмаїл. 2014. 80 с.
11. Каліна Н.Ф. Психотерапія : підручник. К. : Академвидав, 2010. 288 с. URL: <https://ukrtextbook.com/psixoterapiya-kalina-n-f/>
12. Мілютіне К.Л. Теорія та практика психологічного тренінгу: навч. посібник. К.: МАУП, 2014. 192 с. URL: <https://subject.com.ua/pdf/215.pdf>
13. Панок В. Г. Психологічна служба: Навчально - методичний посібник для

студентів і викладачів. Кам'янець-Подільський: ТОВ Друкарня Рута, 2012. 488 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/705662/1/ps_sluzzba.pdf

14. Періг І.М. Вступ до спеціальності “Психологія”. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”. Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2017. 63 с. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/22510>

15. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України. Наказ МОН від 22.05.2018, №509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18>

16. Психологічна служба в системі освіти: Курс лекцій. / Укладач: І.С. Загурська. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. 166 с. URL: <https://core.ac.uk/download/83535097.pdf>

17. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посіб. / [О. О. Євдокімова, І. В. Жданова, Д. В. Швець та ін.] ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка; МВС України, Харків, нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2018. 426 с.

URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5870/Psykholohiia%20u%20profesiinii%20diialnosti%20politsii_2018.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Інформаційні ресурси в Інтернеті

18. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України - <https://mon.gov.ua/ua>

19. Офіційний сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти - <https://naqa.gov.ua/>

20. Пошукова система Google Академія - <http://scholar.google.com>